



Puolustushallinnon lausunto puolustusvaliokunnalle: Kestävä kehitys ja ympäristö valtioneuvoston puolustusselonteossa (VNS 9/2024 vp)

Puolustusvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä ja Pääesikunnalta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien valtioneuvoston puolustusselontekoa kestävä kehitys ja ympäristö -teemasta. Tämä lausunto on puolustusministeriön ja Pääesikunnan laatima puolustushallinnon yhteinen vastaus lausuntopyyntöön. Lausunnossa keskitytään selonteon kappaleen 4.8.9. kirjauksiin.

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäaikaisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Venäjän hyökkäyssodan lisäksi Suomen turvallisuuteen ja turvallisuusympäristöön vaikuttavat globaalien ilmiöiden kuten ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen suorat ja välilliset vaikutukset. Vaikutukset edellyttävät toimenpiteitä ja sopeutumista puolustushallinnolta, jotta puolustuskyvyn ylläpitäminen ja suunniteltu kehittäminen voidaan turvata.

Globaalit ympäristöilmiöt ja turvallisuustilanne linkittyvät vahvasti toisiinsa eikä niiden hallintaa voi toteuttaa toisistaan erillisinä. Esimerkiksi ilmastonmuutos voi heikentää elinoloja ja kärjistää olemassa olevia geopoliittisia jännitteitä tai aseellisia konflikteja. Ilmastonmuutoksella saattaa olla myös haitallisia vaikutuksia toimitusketjuihin ja se voi johtaa hallitsemattomaan pakolaiskriisiin. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon seuraukset esimerkiksi globaaliin ruuantuotantoon ja vesitalouteen ovat suorien ja välillisten vaikutusten osalta arvaamattomia.

Muuttuvaa ilmastoa on kyettävä ennakoimaan ja siihen sopeutumaan, jotta maanpuolustuksen toimintakyky voidaan turvata tulevaisuudessa kaikissa oloissa. Lisäksi puolustushallinnon on tärkeää kyetä varautumaan ja sopeutumaan energiasiirtymään. Yhteiskunnan irtautuminen fossiilisista polttoaineista on alkanut ja murros kohti uusiutuvien energialähteiden maailmaa etenee nopeasti. Vetytalouteen siirtyminen hämöttää tulevaisuudessa. Puolustusvoimat tukeutuu vahvasti yhteiskunnan resursseihin sekä normaali- että poikkeusoloissa ja sillä tulee säilyä kyky hyödyntää yhteiskunnan käytössä olevia energialähteitä.

Puolustushallinto on vastuullinen valtiollinen toimija. Myös yhteiskunnan odotukset Puolustusvoimille merkittävänä ja vastuullisena valtiollisena resurssien ja alueiden käyttäjänä ovat olemassa. Puolustusvoimien toimintaa on keskittynyt ympäristön kannalta herkille alueille, joissa ympäristövastuullisuus korostuu. Ympäristövastuullisella toiminnalla varmistetaan omalta osaltaan riittävät maanpuolustuksen toimintaedellytykset esim. huolehtimalla ympäristönsuojelulain mukaisista ympäristöluvista, toimenpiteistä maaperän, pohjaveden ja vesistöjen pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä melunhallinnasta, jolloin ei muodostu konfliktia maanpuolustusta ja ympäristönsuojelua koskevien lainsäädäntöjen välillä. Puolustusvoimille on tarpeen olla tiettyjä välttämättömiä poikkeuksia ympäristönsuojelusäädöksiin muun muassa tietoturvallisuuteen ja valmiuden kohottamiseen liittyen, mikä edellyttää aktiivista osallistumista kansalliseen säädösvalmisteluun sekä toimintamalleja ympäristövastuullisuuden varmentamiseksi silloinkin, kun toimintaan ei sovelleta ympäristönsuojelulainsäädäntöä.

Puolustusvoimilla on ISO14001 standardiin perustuva ympäristöjärjestelmä, jonka mukaisesti ympäristövastuullisuutta toteutetaan. Ympäristöjärjestelmään sisältyy



19.5.2025

FI.PLM.
Asianumero

ympäristöpolitiikka, ympäristöstrategia, energia- ja ilmasto-ohjelma, ympäristönsuojelun normiohjeistus sekä hallintoyksiköiden käytännönläheiset ympäristöohjelmat. Ympäristövastuullisuus on ollut osa Puolustusvoimien toimintaa jo pitkään: ensimmäinen ympäristönsuojelun strategia laadittiin vuonna 2011. Puolustusvoimat on toiminut aktiivisesti maaperän ja pohjaveden suojaamiseksi sekä samalla on parannettu ampumaratojen ja ampuma- ja harjoitusalueiden käytettävyyttä ja turvallisuutta. Hankintojen ympäristökestävyyden parantamiseksi on aloitettu erillinen hanke.

Puolustushallinto on pitkään toteuttanut energiatehokkuutta ja energiansäästöä edistäviä toimenpiteitä sekä pyrkinyt tehtävien sallimissa rajoissa tukemaan kansallisia kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteita. Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelmilla (3. päivitys 2025) on edistetty vuodesta 2014 lähtien toimenpiteitä, joilla on osaltaan parannettu puolustusvoimien energioresilienssiä, huoltovarmuutta ja energiatehokkuutta puolustuskykyä tukien. Ohjelmalla myös valmistaudutaan käynnissä olevaan energiamurrokseen ja varmistetaan esimerkiksi uusiutuvien polttoaineiden soveltuvuus Puolustusvoimien pääkalustoon. Puolustushallinnon päästötavoitteita tarkistetaan ja arvioidaan säännöllisesti turvallisuustilanteen, toiminnan volyymin ja kalustomuutosten seurauksena.

Edellä mainitut ilmastomuutokseen ja energiasiirtymään sekä ympäristöön liittyvät kestävyysnäkökohdat on tunnistettu myös Nato:ssa. Suomi on ollut Nato:n ympäristö- ja energiatyössä mukana pitkään ja osaltaan edistänyt niitä koskevien ohjeistusten kehittämistä. Naton energia- ja ilmastotyö on aktivoitunut merkittävästi ja liittouma valmistautuu jo käynnissä olevaan energiamurrokseen ja ilmastomuutoksen vaikutuksiin. EU:n puolustusyhteistyössä teemat ovat myös vahvasti esillä ja puolustushallinto jatkaa aktiivista osallistumista niihin kansalliset kehittämistarpeet huomioiden.

Sosiaalista kestävyyttä on käsitelty selonteossa kappaleessa 4.8.1. Sen mukaan *tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma huomioidaan puolustusministeriön ja sen hallinnon alan toiminnassa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa otetaan huomioon myös valtioneuvoston toimintaohjelma rasismien torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Kansainvälisen toiminnan lisääntyminen korostaa entisestään YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus- ja Nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselmien sekä tasa-arvon vahvempaa sisällyttämistä sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä erityisesti kansalliseen turvallisuus- ja varautumistyöhön.*

Selonteon kirjaukset kestävästä kehityksestä ja ympäristöstä koskien ovat selkeitä ja riittäviä. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden varmistaminen yhdessä ympäristö-, ilmasto- ja energiavastuullisuuden kanssa on tärkeää puolustuskykyä kehitettäessä. Puolustushallinto jatkaa kestävästä kehityksestä osa-alueiden edistämistä selonteon kirjausten mukaisesti ja raportoi tuloksista vuosittain.

Liitteet

Jakelu Eduskunta, puolustusvaliokunta

Tiedoksi